

**Sotsiaalsel innovatsioonil põhinevad ühistegevuse mudelid
energiapöördeks (eestindatud projekti pikk nimi)**

***Community Models for the Energy Transition through Social
Innovation***

COMETS

Taust, eesmärgid ja tegevused

COMETS 1. seminar

ÜHISTEGEVUSE ROLL ENERGIAPÖÖRDES

Reede, 19. juuni, 2020

10.00 – 13.00

ÜHIS

Teemad

- ▶ Olulisemad mõisted
- ▶ Ühistegevus energiapöördes
- ▶ Projekti taust
- ▶ Konsortsium
- ▶ Eesmärgid, olulisemad tegevused
- ▶ Energiaühistute küsitlus

Olulisemad mõisted I

Sotsiaalne innovatsioon - loomingulised ning värskeid väärtusi loovad lahendused, millel on pikaajaline mõju ja mis tõstavad inimeste heaolu ning omavad selget majanduslikku väljundit.

Sotsiaalne innovatsioon on uued ideed, tooted, teenused ja mudelid, mis vastavad ühiskondlikele vajadustele (ja teevad seda tõhusamalt kui alternatiivne lahendus) ning loovad uusi sotsiaalseid suhteid ja koostööd ning ärivõimalusi. Sotsiaalne innovatsioon on seega nii mõtteviis kui ka protsess, mis seob ideid praktikaga.

Olulisemad mõisted II

Energiapööre -

Energiapööre on globaalse fossiilipõhise energiasektori muutmine süsinikuvabaks. Selleks on vaja kasutada rohkem taastuenergiaallikaid. Energiapööret iseloomustab inglise keeles 3D – decarbonised, decentralised, digitalised ehk süsinikuneutraalsus, hajus energiatootmine ja nutikad lahendused võrkudele. Energiakogukonnad kasutavadki enamasti hajustootmist. Läbi energiapöörde võiks tulla võimalikult palju kogukondi ehk tavakodanikke energiatuule tootvate tarbijatena. Digitaliseerimine tähendab seda, et energiat toodetakse ja tarbitakse siis kui on vaja ja seal, kus on vaja, st toimub vajaduspõhine tootmine. Toodame ainult siis, kui selleks on reaalne vajadus ja seal, kus on tarbimise koht. Energiapöörde edu tagab energiatõhusus.

Olulisemad mõisted III

Kogukond – enamasti territoriaalselt määratletud inimeste kooslus, keda ühendavad veel peale sugulussidemete näiteks ajalugu, ühistegevus, ühesugused väärtused, eluviis kui ka ühtne elupaik (Wikipedia, 2013)

Energiakogukond – Teatavas geograafilises mõõtmes (lähedus kas tootmisüksusele või teistele kogukonna liikmetele) tegutsev inimeste kooslus, kes tegutsevad väärtuspõhiselt, demokraatlikult ja kontrollituult ning kelle majandustegevus on seotud energia tootmise, tarbimise, salvestamise ja müümisega.

Energiakogukond on uudne lähenemine, mis võimaldab nõ isetootjatel energiat jagada ja sellega kaubelda (peer-to-peer trading).

- Hea vahend suurendamiseks üldsuse nõusolekut uute (taastuenergia) projektide suhtes (nn public acceptance)
- Hea võimalus kaasata sektorisse erainvesteeringuid
- Suurendada paindlikkust ning hajatootmist energia süsteemis

Olulisemad mõisted IV

Ühistu - iseseisev liit, mille liikmed on vabatahtlikult ühinenud, et demokraatlikult juhitud ja ühisomanduses ettevõtte abil täita ühiseid majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurseid vajadusi ning püüdlusi
/Rahvusvahelise Ühistute Liit

VÕI

Ühistu - ettevõtte, mida omavad ja juhivad inimesed, kes kasutavad ettevõtte teenuseid või töötavad seal.

Ühistute liikideks võivad olla: haldusühistu (nt korteriühistu); tarbijate ühistu; põllumajandusühistu; finantsühistu (nt hoiu-laenuühistu); hanke- ja turustusühistu; sotsiaalühistu; kommunaalühistu

Olulisemad mõisted V

Taastuenergiakogukond (*ing Renewable energy communities*)
(Taastuenergia direktiiv (EL)2018/2001, Artikkel 22)

juriidiline isik,

- a) kelles osalemine on kohaldatava liikmesriigi õiguse kohaselt avatud ja vabatahtlik, kes on iseseisev ja keda tegelikult kontrollivad aktsionärid, osanikud või liikmed, kes asuvad kõnealusele juriidilisele isikule kuuluvate ja tema poolt välja töötatud taastuenergiaprojektide lähedal;
- b) kelle aktsionärid, osanikud või liikmed on füüsilised isikud, VKEd või kohalikud ametiasutused (sh omavalitsused);
- c) kelle peamine eesmärk on rahalise kasumi asemel pigem anda keskkonnavalast, majanduslikku või sotsiaalset kogukondlikku kasu oma aktsionäridele, osanikele või liikmetele või nendele kohalikele piirkondadele, kus ta tegutseb;

Olulisemad mõisted VI

Kodanike energiakogukonnad (*ing Citizen energy communities*)

(Elektrienergia siseturu direktiiv (EL) 2019/944, Artikkel 16) juriidiline isik:

a) kelles osalemine on vabatahtlik ja avatud ning keda tegelikult kontrollivad liikmed, aktsionärid või osanikud, kes on füüsilised isikud, kohalikud ametiasutused, sealhulgas omavalitsused, või väikeettevõtjad;

b) kelle peamine eesmärk on rahalise kasumi asemel pigem anda keskkonnaalast, majanduslikku või sotsiaalset kogukondlikku kasu oma liikmetele, aktsionäridele, osanikele või neile kohalikele piirkondadele, kus ta tegutseb;

c) kes võib tegeleda elektritootmise, sealhulgas taastuvatest energiaallikatest pärineva elektritootmise, jaotamise, tarnimise, tarbimise, agregeerimise ja salvestamisega, energiatõhususteenustega, elektrisõidukite laadimisteenustega ja osutada muid energiateenuseid oma liikmetele, aktsionäridele või osanikele.

Energiakogukond vs ühistuline energia tootmine ja tarbimine

	Energiakogukond ehk Taastuenergiakogukond (<i>energy community</i>)	Ühistuline energia tootmine ja tarbimine ehk Kodanike energiakogukond (<i>jointly acting self-consumers</i>)
Geograafiline nemõõde	Kogukond peab asuma tootmisüksuseläheduses	Asuvad samad hoones
Liikmelisus	Avatud, kui vastab kriteeriumitele	Peavad elama samas hoones/kortermajasvms
Õiguslik vorm	Vajalik end määratleda	Ei ole vajalik
Eesmärk	Suurendada keskkonna, majanduslikke ja sotsiaalseid hüvesid	Pole eesmärki kui sellist defineeritud
Elektrienergia ajagamine	Peab olema võimalik ilma suurtevõrgutasudeta	Peab olema võimalik ilma suurtevõrgutasudeta

COMETS tuleneb

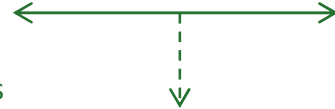
Alustalad

Energiasüsteem ja üleminek

- Kohati keerukas sulandada ühiskonda, omaks võtta
- Tehnoloogiliste, institutsionaalsete, sotsiaalsete faktorite ühisareng mõjutades keskkondi.

Sotsiaalne innovatsioon

- Majanduslike ja sotsiaalsete toimingute ühendamine
- Uued ideed, mis samal ajal arvestavad sotsiaalsete vajadustega ja loovad uusi sotsiaalseid võrgustikke.

Meie lahendus

Ühistegevuse algatused, ühistegevus energiavaldkonnas

(Collective Action Initiative – CAI)

- Sotsiaalne innovatsioon iseenesest
- Pakub inimestele uusi lahendusi ja võimalusi energiaahelas osalemiseks ja selle muutmiseks

Siit tuleneb COMETSi EESMÄRK *(ning peamine uurimisobjekt)*

Ühistegevuse algatuste uurimine ja toetamine peamiste sotsiaalse innovatsiooni eestvedajatena energiasektoris ,

selgitada välja kitsaskohad ja takistused, pakkuda lahendusi ja uuenduslikke osalusvõimalusi, mis aitaks neid takistusi ületada.

Projekti konsortsium

6 ülikooli (projekti juhtpartneriks on Torino Ülikool)
2 Uurimiskeskust
3 üle-Euroopalist katusorganisatsiooni
1 Energiaagentuur (TREA)

Kaks spetsiifilist eesmärki

Koguda usaldusväärset teavet energiaühistutelt sotsiaalsete-innovatiivsete protsesside kohta selleks, et saada aru, millised sotsiaal-majanduslikud, tehnoloogilised, kultuurilised või ka poliitilised tegurid võivad hõlbustada ühistute kui energiapöörde osapoolte tegevust ja eesmärkide täitmist

- Millised on ja millised on minevikus olnud sotsiaalse innovatsiooni tegevused energiasektoris?
- Kes osalevad energiavaldkonna ühistevuses ja miks?
- Mis viisil on ühistevuse algatused sotsiaalselt innovatiivsed?
- Kuidas teha vahet „edukatel“ ja „mitteedukatel“ ühistevuse algatustel energia valdkonnas?

Lua uusi meetodeid, kuidas hinnata ja toetada ühistuid ja nende potentsiaali osalemaks energiapöördes

- *Lähemas perspektiivis:* toetada ühistuid ja kohalikke otsustajaid läbi nende osaluse COMETSi uurimistegevustes.
- *Pikemas perspektiivis* (ehk peale COMETS projekti): peamisi väljundeid kasutatakse edaspidi – ühistute toetusplatvorm, teadmistebaas, teekaardid (roadmaps), ühistute võrgustikud.

Kaugem eesmärk

- ▶ **Teha kindlaks ühistegevuse algatuste kogupanust energiapöördes nii riikide kui Euroopa tasandil.**
 - Laiendada ühistegevuse algatuste kohta teabe kogumist kõikidele riikidele Euroopa Liidus
 - Haarata ka teiste valdkondade võimalikke ühistegevuse algatusi (mitte ainult energiaühistuid)
- ▶ **Põhjalikum kvalitatiivne uuring, et muuta jõulisemaks ühistegevuse algatuste panust Euroopa energiapöördesse.**
 - Tingimused ja takistused ühistegevuse algatuste tegevuseks
 - Uurida põhjalikumalt energiavaldkonna ühistegevuse majanduslikud ja sotsiaalsed mõjud
- ▶ **Suunata energiaühistute panust rohkem energiapöördesse, mida pole hetkel piisavalt ära kasutatud, sest...**
 - Valdkond on killustatud: ühistud arenevad ja tegutsevad võrdlemisi eraldi
 - Valdkond on piiratud: suurem potentsiaal oleks kui tekiks sünergia erinevate valdkondade ühistute vahel
 - Teadusuuringute ja praktika vahel laiutab suur tühjus: palju on uuringuid ühistegevuse algatuste kohta, palju vähem on uuringuid läbi viidud koos ühistegevuse algatustega
 - Leviku ja ulatuse keerukus: ühistegevuse algatuste areng on suuresti **kontekstist** sõltuv ning seetõttu ei saa neid arendada kasutades ühesugust lähenemist (nt ka ajalooline-kultuuriline kontekst)

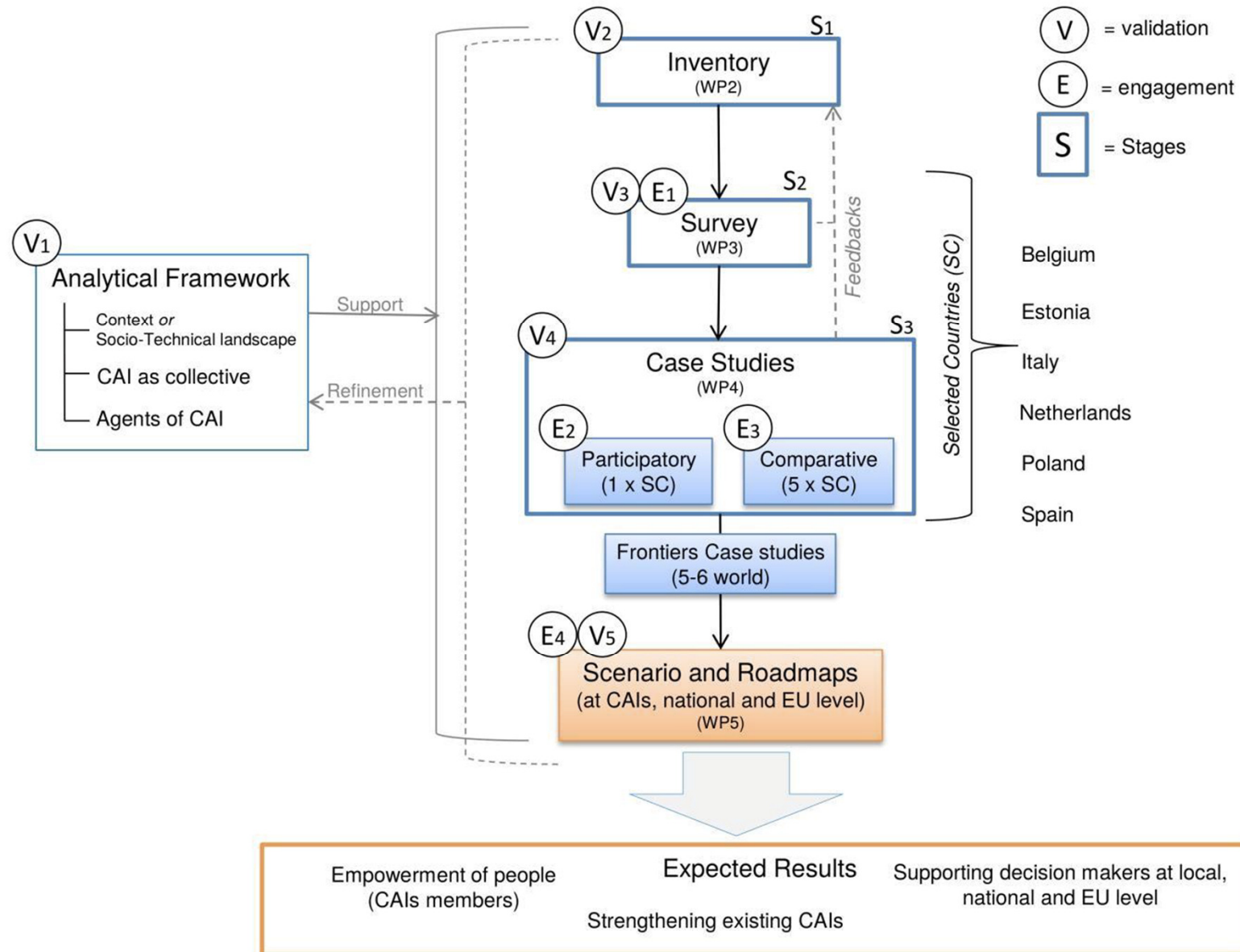
Kes saavad projektist kasu? Kelle jaoks?

- *CAIs (existing and future)* will be able to find solutions for further developments;
- *Citizens* will gain awareness about the benefits of participating in local level energy production, distribution and consumption;
- *Policy makers* will be provided with many evidence-based tools to support the energy transition;
- *The European Union* will be supported in developing a broader decentralized, affordable, secure, inclusive and sustainable energy system.

Kes saavad projektist kasu?

- *Ühistegevuse algatused, energiaühistud, energiakogukonnad (olemasolevad ja tulevased)* saavad tuge ja lahendusi edasisteks arendusteks
- *Kodanikud* saavad teadlikumaks võimalustest, eelistest ja kasust, mida toob endaga kaasa kohaliku energia tootmine, tarbimine ning jaotamine
- *Riigi tasand – saavad väärtuslikku tõenduspõhist teavet ja andmeid, et toetada* energiapööret poliitikate kujundamisel
- *Euroopa Liitu* toetatakse laiema, hajusama, taskukohase, turvalise, kaasava ja jätkusuutliku energiasüsteemi arendamisel.

Tegevused

Kus me hetkel oleme?

Mis on seni tehtud (eelneva 12 kuu jooksul)?

- ❑ Põhjalik analüüs kogu senise valdkonnakirjanduse kohta kujundamaks välja asjakohast ühistegevuse algatuste definitsiooni
 - ❑ Teabe ja infokogumise käivitamine kogu EL-i hõlmava loetelu jaoks
 - ❑ Avaldatud on:
 - 3 publikatsiooni
- Artikkel *Collective Action and Social Innovation in the Energy Sector: A mobilization model perspective (Energies)*
- 2 peatükki raamatus *Paradigms, Models, Scenarios and Practices for Strong Sustainability*
- Osalemine umbes 15 üritusel (7 rahvusvahelist konverentsi)
- ❑ Olemasolu veebivõrgustikes
 - Koduleht <http://www.comets-project.eu/>
 - Toetusplatvorm 'Communities for Future – kogukonnad tulevikuks' <https://knowledgebase.communitiesforfuture.org/>
 - Sotsiaalmeedia profiilid (Facebook, LinkedIn ja Twitter)

Mida teeme praegu? Tulevikus?

Mida me praegu teeme

Küsitluse läbiviimine energiaühistute seas kuues COMETSi partnerriigis *(31. juuli)*

Ulatuslikum kontekstanalüüs: energiasüsteemide ajalooline areng ja seadusraamistik kuues COMETSi partnerriigis *(31. juuli)*

Edasised tegevused

Võrdlevad juhtumiuuringud 6 riigis *(okt 2020 – jaan 2021)*

Kaasamisstrateegiate väljatöötamine ja rakendamine *(dets 2020 – mai 2021)*

Töötame välja stsenaariumid ja teekaardi (ROADMAP) *(apr 2021 – dets 2021)*

COMETS 1. seminar
ÜHISTEGEVUSE ROLL ENERGIAPÖÖRDES
Reede 19. juuni, 2020
10.00 – 13.00

COMETS-I KÜSITLUS

ÜHISTEGEVUSE ALGATUSTE ARENGUT MÄÄRAVATE TEGURITE UURIMINE ENERGIASEKTORIS

COMETS on rahastatud Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programmist "Horisont 2020" toetuslepinguga nr 837722.

TEEMAD

A. Milleks uus küsitlus? *vajadus täita teadmiste puudujääk (VITO - UNITO)*

- Eeldatav tulemuste kasutus

B. Küsitlus *(VITO)*

- (ajajooned – igal riigil sõltuv sellest millest on ühistegevuse algatustega räägitud)
- Koostamisprotsess
- Struktuur

C. Esmased tulemused *(VITO mõned statistikad on poolikud)*

D. Järgmised sammud *(UNITO)*

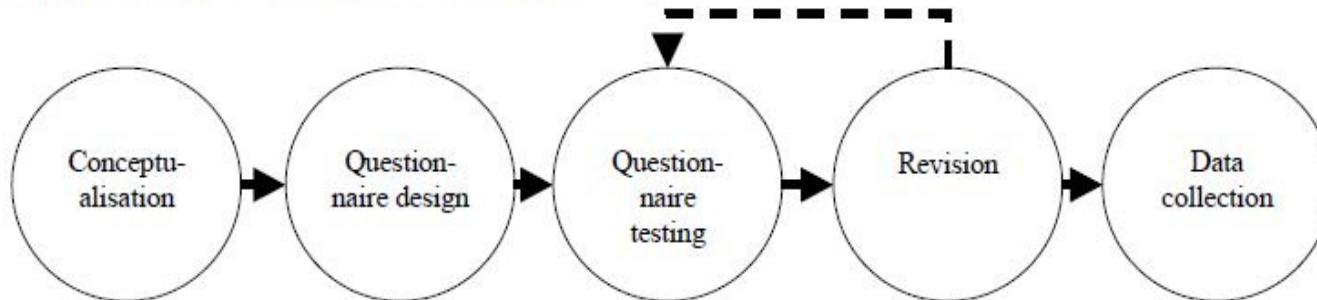
MILLEKS UUS KÜSITLUS?

- Laiem algatuste kontseptsioon - vaadeldakse algatuste kontseptsiooni laiemalt kui lihtsalt traditsioonilisi energiakogukondi.
- Kaasatakse riike, kus on valdkonda vähem uuritud.
- Suurem fookus on sotsiaalsel innovatsioonil, sotsiaalne osalus on olulisem kui eksisteerivad uuringud (seosed innovatsiooni, kaasamise, otsustusprotsesside ja muude konteksti mõjutavate tegurite vahel)
- Algatuste arengust ja arenguetappidest paremini aru saada.
- Peamised takistused?
- Ühistute toetamine tehes kindlaks nende vajadused ning vastavalt nendele pakkudes tuge läbi meie platvormi.

Koostamisprotsess

- Jõulise ja metoodilise protsessi jälgendamine (nt Brancato & al., 2006)
- Eelnevate küsitluste üle vaatamine ja neid läbi viinud ekspertide küsitlemine
- Kujundus ja ülevaade projekti ekspertidega
- Katsetused mõningate ühistutega (Tänu nendele kes on tagasisidet andnud)
 - Lühem, selgem, lihtsam ja parem suunatud küsitlus
- Uus kujundus ja ülevaade projekti ekspertidega

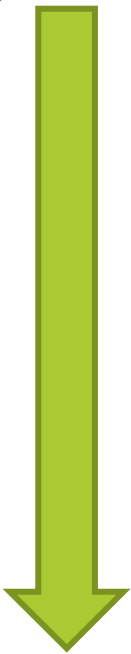
The five stages of questionnaire design and testing

Allikas : Brancato & al., 2006

STRUKTUUR

Struktuur jälgib ühistegevuse algatuste ajalisuse loogikat:
Esimesed sammud, hetkeline situatsioon ja tulevased
vajadused, väljakutsed ja võimalused

1. Privaatsus ja põhiandmed (organisatsiooni nimi)
2. Kuidas kõik algas?
3. Algatuse mõju (fookus on energiapöördel)
4. Otsustusprotsessid ja kodanike osalus
5. Algatuse keskkond (nt geograafiline, sotsiaalne innovatsioon, partnerlus)
6. Väljakutsed, võimalused, vajadused ja kuidas saab COMETS toetada (nt läbi platvormi)

ESMASED TULEMUSED

108 vastanut

millest 18 on loetud kehtetuks

(pole ühistud, tühjad väljad, korduvad vastused)

**75% täidetud eeldatavast
hulgast**

(antud % sisaldab ka vastuseid
mida loeti kehtetuks)

Umbes 25 minutit

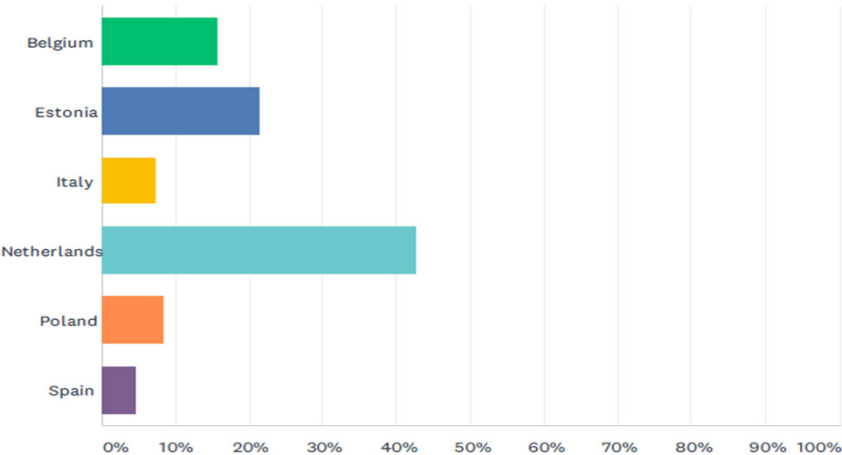
küsitluse täitmiseks

ESMA SED TULEMUSED_RIIGID

Understanding Collective Action Initiatives in Europe

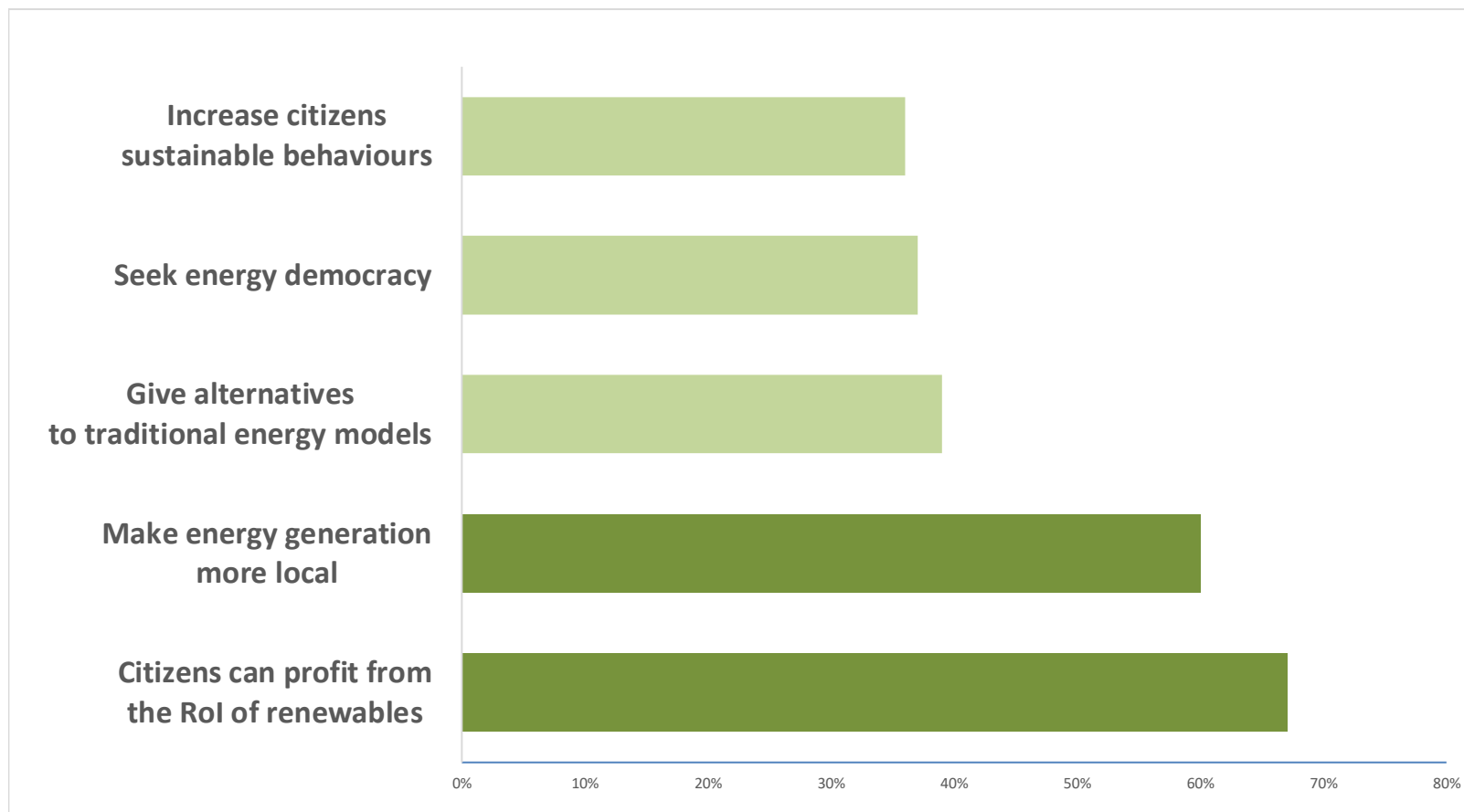
Q4 I am responding for my initiative based in:

Answered: 108 Skipped: 0

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Belgium	15.74%	17
Estonia	21.30%	23
Italy	7.41%	8
Netherlands	42.59%	46
Poland	8.33%	9
Spain	4.63%	5
TOTAL		108

5 PEAMIST EESMÄRKI

88% vastanutest konsulteeris mingil moel tulevaste kasusaajatega nende vajaduste osas

ESIALGNE FINANTSEERIMISTOETUS

KÕIGE ÜLDISEMALT SAADI RAHASTUST **KODANIKELT JA
AVALIKU SEKTORI RAHASTUSSKEEMIDEST VÕI
TOETUSTEST**

MUUD FINANTSTOETUSED OLID ÜPRIS MITMEKESISED

- 59% olid algselt finantseeritud **kodanikurahastusest**
- 47% läbi **avalike rahastuse või toetuste**
- Vähem kui 20% ütlesid, et nad said rahastust läbi erapankade ja ühisrahastuse

TEGEVUSED JA SOTSIAALNE MÕJU

75% tegelevad **energiatootmisega**

- Kõige levinumaks allikaks olid päikesepaneelid katustel (86% vastanutest), tuuleenergia (34%) ja muud PV-süsteemid (27%) olid samuti üpris levinud vastanute vahel, kes tegelevad mitme allikaga.

42% vastanutest **annavad energiatarbimisalast nõu**

66% viivad läbi tegevusi, et **tõsta teadlikkust taastuenergia ja ühistegevuse kohta**, samas kui 29% pakuvad tehnilisi teadmisi taastuenergia kohta, sama palju vastanuid osalevad ka teadusuuringutes või tegelevad muu teadmiste jagamisega

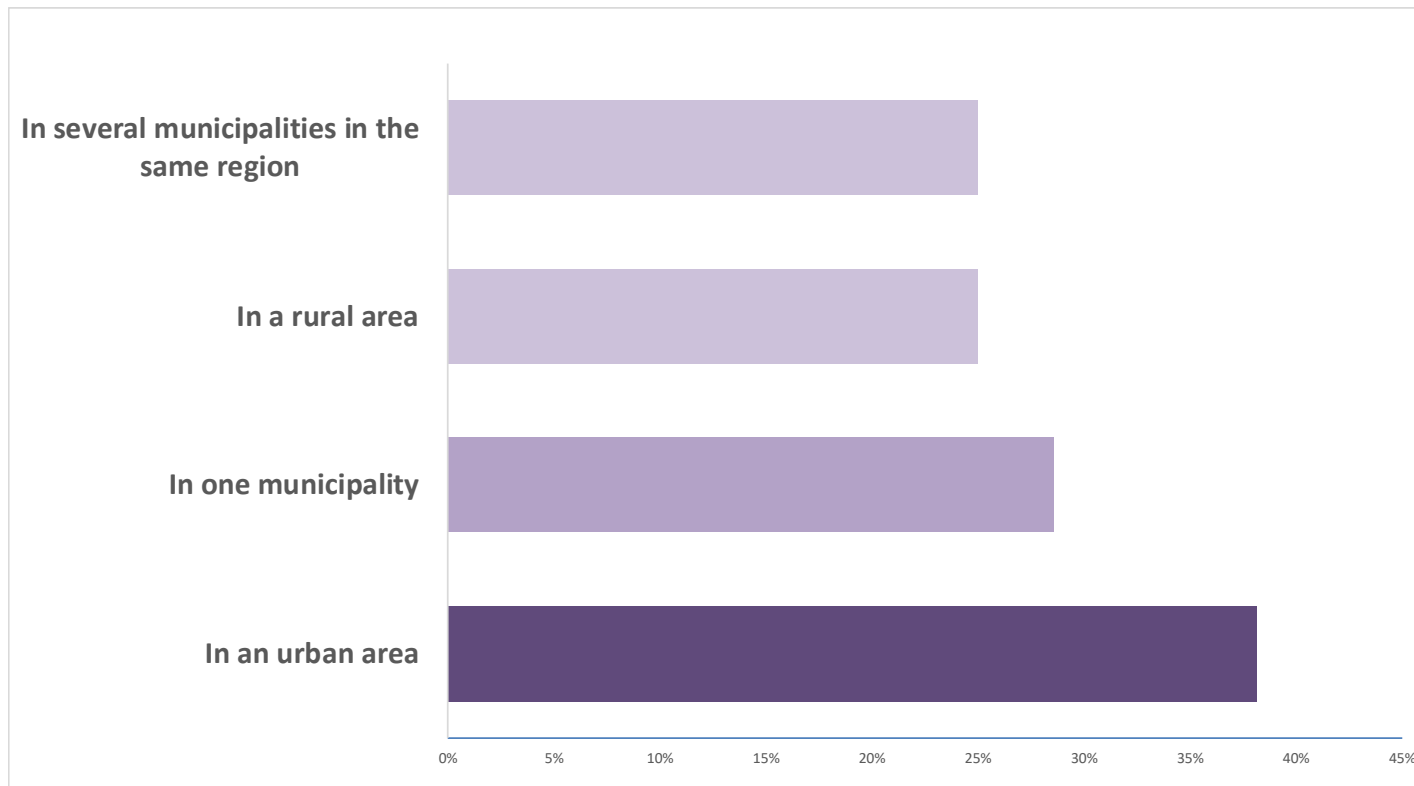
Algatused võtavad osa ka kodanikuühiskonna tegevustest. Näiteks 22% tegelevad **lobitööga** ja 21% pakuvad **poliitikasoovitusi** läbi ajakirjanduse või sotsiaalmeedia.

49% toetavad teisi **kohalikke kogukonnaprojekte**

28% viivad läbi tegevusi **energiavaeste või majanduslikult haavatavate tarbijate toetamiseks.**

GEOGRAAFILINE ULATUS

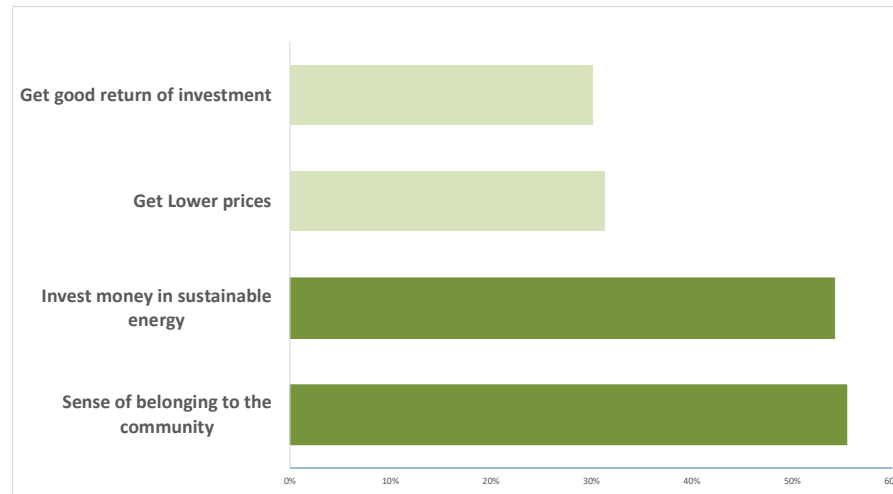
Vastanud tegutsevad peamiselt linnakeskkonnas

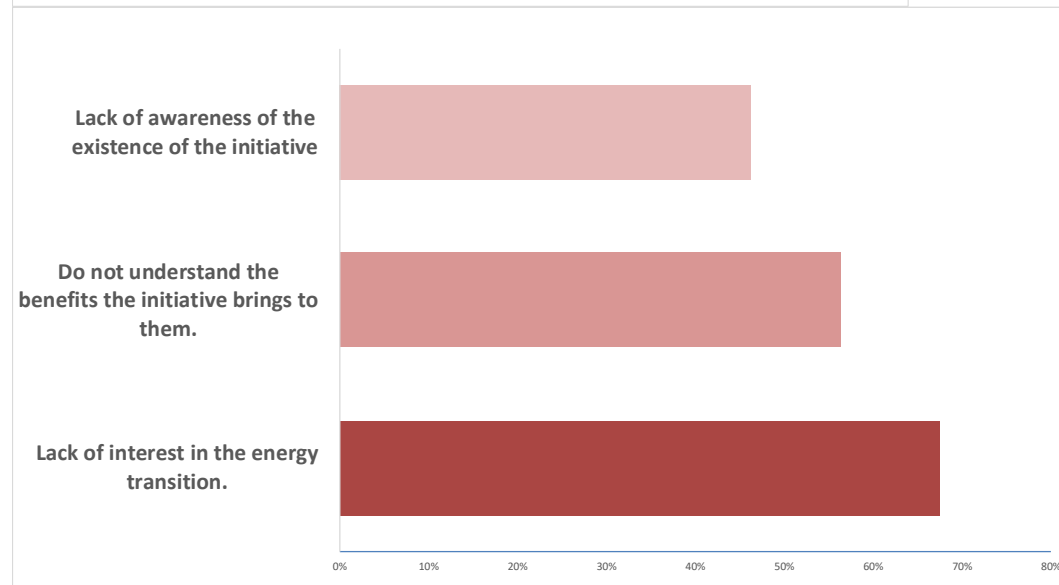
TAKISTUSED JA TOED

30 algatust on hädas organisatsiooni töös hoidmisega
53 algatust seda pole

Peamised toed

Peamised takistused

PEAMISED RASKUSED ALGATUSTE TOIMIMISEL

Väide küsitlusest	Raske	Mõõdukas	Lihtne
Poliitilise toe leidmine	45.83%	38.89%	15.28%
Haldusmenetluste mõistmine ja järgimine	45.83%	37.50%	16.67%
Rahaliste vahendite leidmine, sealhulgas toetused	43.84%	41.10%	15.07%
Kehtivate seaduste ja õigusnormidega toimetulek	40.54%	39.19%	20.27%
Konkurents pikaajaliselt tegutsenud energiaettevõtetega	38.03%	35.21%	26.76%
Kodanikenä jõudmine	33.78%	36.49%	29.73%
Kodanike otsustusprotsessis osalemise tagamine	33.33%	34.72%	31.94%
Vajalike oskustega inimeste leidmine ja oskuste õppimine	19.44%	55.56%	25.00%
Konkurents teiste energiaalgatustega	17.14%	35.71%	47.14%
Partnerite leidmine	15.07%	57.53%	27.40%

Küsitlusega saab lähemalt tutvuda ja täita:

<https://www.surveymonkey.com/r/Y9LCVCC?lang=et>

<https://www.trea.ee/blog/algas-energiauhistute-kusitus-eestis/>

Ühistegevuse algatuste panus energiapöördesse Eestis ja Euroopas

1. Info küsitluse ja COMETS-i kohta.

Küsitlus viiakse läbi Euroopa teadusprojekti COMETS- Collective Action Models for Energy Transition and Social Innovation (energiaülemineku ja sotsiaalse innovatsiooni ühistegevuse mudelid) raames. Uuringu eesmärk on mõista, milline on ühistegevuse algatuste (CAI, collective action initiative) mõju energiapöördes kohalikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Küsitlus viiakse läbi mai-juuli 2020.

Küsitluse täitmine võtab aega umbes 30 minutit. Küsitlust võib pooleli jätta ja hiljem edasi täita nii kaua, kuni kasutatakse sama seadet. Küsitluses uuritakse järgmisi teemasid Teie algatuse kohta: alguse saamine, tegevused, organiseeritus, kommunikatsioon erinevate osapooltega, takistused ja võimalused, millega algatus kokku puutub ning millised vahendid oleksid kasulikud projektidelt nagu COMETS.

Selles küsitluses osalejana on Teil võimalus:

- Aidata aru saada, millist mõju avaldavad ühistegevuslikud algatused energiaüleminekule (energiapöördele) ja ühiskonnale
- Kindlustada, et projekti raames valmivas toetavas platvormis pakutakse vahendeid, mis on vajalikud Sinu algatusele.
- Aidata kavandada poliitikakujundajatele suunatud soovitusi.
- Saada küsitluse analüüsi tulemused, mis peaks valmima novembris aastal 2020.

Kui soovite rohkem infot, külastage COMETS projekti kodulehte <http://www.comets-project.eu> või kirjutage meile info@comets-project.eu.

 COMETS on rahastatud Euroopa Liidu programmist "Horisont 2020" toetuslepinguga nr 837722.

COMETS on rahastatud Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programmist "Horisont 2020" toetuslepinguga nr 837722.

COMETS 1. seminar
**COLLECTIVE ACTION INITIATIVES
IN THE ENERGY TRANSITION**

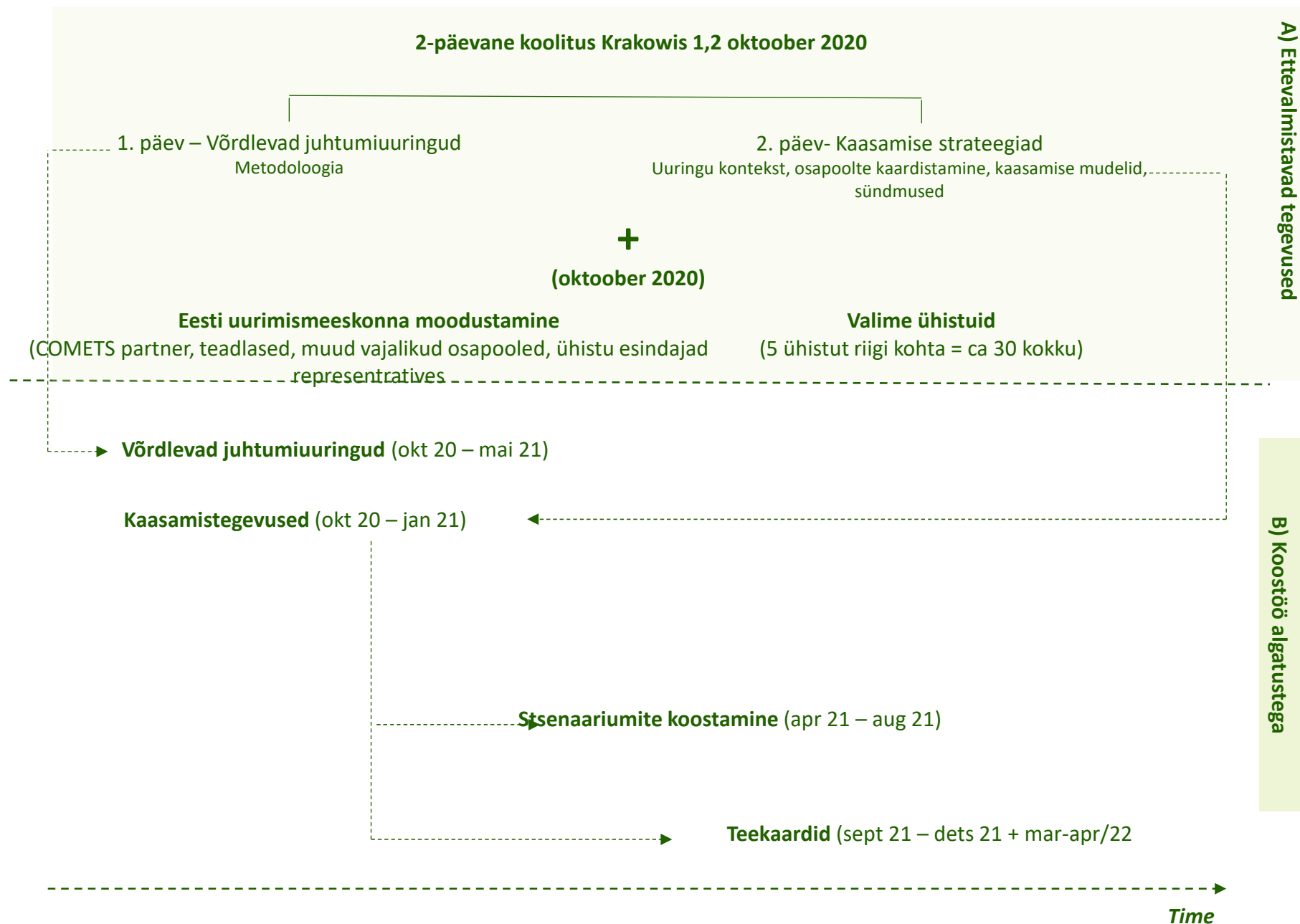
Reede 19 juuni, 2020
10.00 – 13.00

JÄRGMISED TEGEVUSED: JUHTUMIUURINGUD, STSENAARIUMID JA TEEKAARDID

The project COMETS has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 837722

PRAKTILISEM TEGEVUS ALGAB SÜGIS 2020

TULEMUSED – STSENAARIUMID ja TEEKAARDID

SEMINARID, TÖÖTOAD osalevatele ühistutele ja teistele (tagasiside ja tulemuste jagamine)

TULEMUSED:

- Aruanded 6 erinevas keeles – stsenaariumid ja teekaardid (Eesti algatustele)
- Üks juhend, mis koondab projekti tulemused ja soovitused (inglise keeles)

EESMÄRK!:

Töötada välja ja pakkuda ühistutele ning otsustajatele mõistlikke vahendeid ja soovitusi ühistegevuse arengu soodustamiseks energiavaldkonnas.

Tänan!

Rohkem infot COMETS projekti kohta Eestis: nele.ivask@trea.ee

Üldine info COMETS projekti kohta: info@comets-h2020.eu

COMETS koduleht: <http://www.comets-project.eu/>

Veel COMETS kohta TREA kodulehelt: <https://www.trea.ee/projektid/comets/>

COMETS on rahastatud Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programmist "Horisont 2020" toetuslepinguga nr 837722.